

3. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии образования / В.П. Беспалько. – М.: Педагогика, 1995. – 100 с.
4. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании: автор. версия / И.А. Зимняя. – М.: Исслед. центр проблем качества подготовки спец-ов, 2004. – 42 с.
5. Кайдановська О.О. Образотворча підготовка архітекторів у вищому навчальному закладі: монографія / О.О. Кайдановська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 368 с.
6. Карпова С.М. Формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у процесі підготовки у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С.М. Карпова. – Одеса, 2013. – 327 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук [та ін.]; під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Назва з екрану.
9. Пехота О.М. Особистісно-орієнтоване навчання: підготовка вчителя: [монографія] / О.М. Пехота, А.М. Старєва. – Миколаїв: Вид-во «Ліон», 2006. – 272 с.
10. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>. – Назва з екрану.
11. Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk>. – Назва з екрану.
12. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М.: Когито-центр, 2002. – 400 с.
13. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології: навч.-метод. посіб. / С.Я. Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 552 с.
14. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.

Н.Н. КОЗЯР, С.В. МЕЛЬНИК. ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ АРХИТЕКТОРОВ В ПРОЦЕССЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Резюме. В статье рассмотрена проблема формирования профессиональной компетентности будущих архитекторов в процессе профессиональной подготовки в условиях высшего учебного заведения, для решения которой предложено полагаться на современные педагогические исследования в контексте культурно-исторического, экономического, философского, социологического, организационно-управленческого, педагогического, информационного, психологического и юридического направлений.

Ключевые слова: архитектор, архитектурное образование, компетентностный подход, профессиональная компетентность, конкурентоспособность.

M.M. KOZYAR, S.V. MELNYK. FORMATION PROBLEMS OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN PROCESS OF OCCUPATIONAL TRAINING IN FUTURE ARCHITECTS

The summary. The article presents the problems of professional competence in process of occupational training in future architects. To solve this problem, it was suggested the use of modern educational research in terms of cultural and historical, economic, philosophical, sociological, organizational management, pedagogical, information, psychological, juridical aspects (directions).

Key words: architect, a architectural education, competence approach, professional competence, competitiveness.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. дійсний член АПСН С.В. Лісова.

Одержано редакцією 06.03.2017 р.

УДК: 378.147

Н.М. КАЛАНДИРЕЦЬ

СПЕЦКУРС ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-АГРАРНИКІВ

Резюме. У статті представлено теоретичне узагальнення і практичне розв'язання наукової проблеми формування підприємницької компетентності майбутніх економістів аграрного профілю в процесі викладання спецкурсу «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників». Обґрунтовано необхідність введення даного спецкурсу для оптимізації процесу розвитку досліджуваної компетентності за допомогою інтерактивних методів навчання, а також запропоновано його приблизну програму.

Ключові слова: спецкурс, підприємницька компетентність, професійна підготовка, майбутній економіст-аграрник, навчальна програма, змістовий модуль, інтерактивні методи навчання.

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс сьогодні стає все більш привабливим сектором розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Все частіше, використовуючи сучасні підприємницькі знання і досвід, молодь починає будувати свою кар'єру в сфері сільського господарства. Відтак у просторі фахової освіти майбутніх

© Н.М. Каландирець, 2017

економістів-аграрників виникає проблема реформування підприємницької підготовки на засадах компетентнісного підходу. Результатом такої підготовки має бути сформована підприємницька компетентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування підприємницької компетентності фахівців різних галузей знаходиться у колі наукових інтересів Т. Матвеевої [3], Г. Назаренко [5], О. Сулаєвої [6], М. Ткаченка [7], А. Чернявського [9] та ін. Зокрема, формування досліджуваної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю досліджували Ю. Білова [1], Г. Матукова [4], О. Шапран [10] та ін. Наукова діяльність вчених здебільшого спрямована на вивчення теоретично-методичних засад професійної-підприємницької підготовки економістів, шляхів і засобів удосконалення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, проблемі формування в студентів готовності до здійснення професійної діяльності. Проте проблемі розробки й упровадження спецкурсів, які сприяють формуванню підприємницької компетентності, не приділено належної уваги.

Мета статті – визначення ефективності теоретично обґрунтованого спецкурсу «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників» та можливих способів його впровадження у професійну підготовку майбутніх економістів у аграрних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Основні вимоги до формування сукупності економічних знань і умінь економістів закладено в освітньо-кваліфікаційних характеристиках, навчальних планах, робочих програмах із навчальних дисциплін, науково-методичних посібниках щодо підготовки фахівців зі спеціальності 051 – «Економіка (Економіка підприємства)».

Проте сучасна економічна освіта вимагає від студентів не тільки знань базових понять, набуття відповідних умінь та навичок, але й розвитку підприємницьких здібностей, сформованості творчої позиції, наявності власної точки зору на матеріал, який вивчається. Тому, якщо організувати навчально-виховний процес так, щоб студентам кожного разу відкривалось щось нове, невідоме для них, зростатиме їх зацікавленість у навчанні. Адже, основна ідея підприємницької підготовки майбутніх економістів-аграрників полягає в самостійній усвідомленій їх мотивації для отримання нових знань з підприємницької діяльності. При цьому ефективною організаційною формою є спецкурс на підприємницьку тематику.

Спецкурс – це один з видів занять зі студентами розрахований на активну, творчу навчальну й наукову їх роботу з метою поглибленого вивчення важливих розділів та тем із профільюючих дисциплін [2, 217]. Спецкурс – це курс, що вивчається студентами на старших курсах з метою оволодіння вузькоспеціалізованими, новітніми знаннями з певної науки, формування актуальних для певної спеціалізації умінь і навичок [8, 146].

Ефективною умовою розвитку підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників ми вважаємо використання інтерактивних методів через введення в програму навчання спецкурсу «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників». Основною метою спецкурсу є сприяння розвитку підприємницьких здібностей студентів, їх самореалізації та самоствердженню комплексом інтерактивних засобів навчання. Відповідно цієї мети визначено завдання:

- формувати підприємницьку компетентність студентів через знайомство з основами підприємницької діяльності в аграрній галузі;
- формувати правову грамотність студентів у підприємницьких питаннях;
- підготувати майбутніх економістів до вільного орієнтування в сільськогосподарських, агропромислових, соціально-економічних процесах, що відбуваються в Україні;
- формувати такі якості особистості, як підприємливість, розважливість, ошадливість, вміння оперативно вирішувати поставлені завдання;
- формувати впевненість у власних силах щодо здійснення підприємницької діяльності в аграрній галузі.

Процес роботи зі студентами здійснюється поетапно. Спочатку на заняттях спецкурсу домінують теоретичні заняття, які, поступово поєднуються з практичними роботами, проектною діяльністю, тренінгами, діловими іграми на другому етапі роботи залучають студентів до навчально-професійних форм оволодіння підприємницьким досвідом.

Завдання викладача спецкурсу – сформувати інтерес майбутніх економістів до підприємницької діяльності. Спецкурс поділений на три модулі та розрахований на 54 години на рік: 22 лекційних, 24 семінарських та 8 годин самостійної роботи. Зміст курсу включає в себе як групову, так і самостійно-індивідуальну роботу студентів. Заняття комбінованого виду, виклад теоретичного матеріалу поєднується з тренінгами, діловими іграми, екскурсіями, презентаціями проектів тощо (табл.1).

Матеріал спецкурсу систематизовано за такими модулями: *Перший модуль* – «Підприємницька компетентність як комплекс властивостей особистості майбутнього економіста-аграрника»; *Другий модуль* – «Психологія підприємницької діяльності»; *Третій модуль* – «Основи агробізнесу та планування власної справи».

Перший модуль збагачує знання студентів про підприємницьку компетентність, її зміст та структуру. Зміст другого модуля розкриває сутність та зміст понять «підприємницька ідея», «підприємницька ризик» та «культура підприємництва». Третій модуль допомагає майбутнім економістам-аграрникам усвідомити роль та місце агробізнесу у системі економіки України, а також оволодіти знаннями з планування власної справи в аграрній галузі. Підсумком навчання за спецкурсом є розробка і захист студентами бізнес-планів, проектів сільськогосподарського напрямку «Моя власна справа».

Розроблений нами спецкурс «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників» засобами інтерактивного навчання дозволив: посилити мотивацію до вивчення підприємництва в контексті майбутньої професійної діяльності; розвинути підприємницьку компетентність студентів; сформувати вміння планувати і організувати підприємницьку діяльність в АПК; розвинути вміння студентів використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології з метою самостійного придбання знань з підприємництва; актуалізувати здатність до синтезу нових бізнес-ідей.

Таблиця 1.

Програма спецкурсу «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників»

№ п/п	Назва теми	Лекції	Семінарські	Самостійна робота	Всього годин	Форми і методи навчання
1	2	3	4	5	6	7
Модуль I. Підприємницька компетентність як комплекс властивостей особистості майбутнього економіста-аграрника						
1.	Поняття, сутність і особливості підприємницької компетентності	2	2	-	4	Семінар «Підприємницька компетентність – шлях до успіху»
2.	Розвиток підприємницьких здібностей майбутніх економістів	2	2	-	4	Тестування на визначення підприємницьких здібностей
3.	Технологія формування підприємницької компетентності майбутнього економіста-аграрника	2	2	-	4	1. Семінар-дискусія «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів – варто чи ні?».
Всього за 1 модуль:		6	6	0	12	
Модуль II. Психологія підприємницької діяльності						
4.	Підприємницька ідея та її вибір	2	2	-	4	1. Семінар «Етапи реалізації підприємницької ідеї». 2. Ділова гра «Ярмарок підприємницьких ідей».
5.	Типи і економічні методи прийняття підприємницьких рішень	2	2	-	4	1. Тренінг на розвиток підприємницького мислення. 2. Семінар «Підходи до вироблення підприємницьких рішень».
6.	Підприємницький ризик	2	2	-	4	Тестування з теми
7.	Культура підприємництва	2	2	2	6	1. Семінар «Правила етикету і техніка ведення переговорів в процесі підприємницької діяльності». 2. Зустріч з видатною людиною (підприємцем, фермером).
Всього за 2 модуль:		8	8	2	18	
Модуль III. Основи агробізнесу та планування власної справи						
8.	Теоретичні основи агробізнесу	2	2	-	4	1. Семінар «Перспективи розвитку агропромислового комплексу в Україні». 2. Есе «Мої перспективи в агробізнесі».
9.	Агропродовольча система	2	2	2	6	1. Практична робота «Проведення маркетингового дослідження ринку». 2. Семінар «Проблема охорони земельних ресурсів в Україні». 3. Есе «Перспективи виробництва екологічно безпечної сільськогосподарської продукції».
10.	Організаційна структура агробізнесу	2	2	2	6	1. Ділова гра «Реєстрація підприємства». 2. Семінар-презентація «Застосування сучасних технологій в АПК України».
11.	Регіональна структура агробізнесу	2	2	-	4	1. Семінар «Агропромислові зони України». 2. Інтелектуальна гра «Мозковий штурм».
12.	Моя власна справа	-	2	2	4	Захист бізнес-плану «Моя власна справа»
Всього за 3 модуль:		8	10	6	24	
Всього за рік:		22	24	8	54	

Як показує досвід впровадження даного спецкурсу, відбір змісту, форм, методів та засобів його реалізації реально забезпечує опанування студентами підприємницькими вміннями і навичками, формує у них установки до застосування знань у професійній діяльності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, спецкурс «Формування підприємницької компетентності майбутніх економістів-аграрників» є інтегруючою ланкою системи теоретичної й практичної підприємницької підготовки майбутніх економістів-аграрників, яка дозволяє активізувати можливість студентів долучитися до підприємницької освіти в умовах становлення України як економічної держави з урахуванням найсучасніших технологій навчання. Змістові модулі розробленого спецкурсу мають варіативний характер, тому вони передбачають їх подальше удосконалення відповідно основних завдань професійної підготовки економістів у вищих аграрних навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

- Білова Ю.А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю / Ю.А. Білова // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук.

- праць; наукові записки РДГУ. – Рівне: РДГУ. – Вип. 7 (50). – 2013. – С. 15-17.
2. Завражна О.М. Про роль спецкурсів у системі фахової підготовки студентів-фізиків / О.М. Завражна // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 121(1). – С. 217-221.
 3. Матвеева Т.М. Педагогические условия формирования предпринимательской компетентности у учащихся старших классов на основе метода проектов: автореф. дис. канд. пед. наук / Т.М. Матвеева. – М., 2001. – 19 с.
 4. Матукова Г.І. Підприємницька компетентність майбутніх фахівців економічного профілю: теорія і практика [Текст]: монографія / Г.І. Матукова; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Кривий Ріг: Чернявський Д. О. [вид.], 2015. – 539 с.
 5. Назаренко Г.А. Формування підприємницької компетентності учнів ЗНЗ у відповідності до вимог нових державних стандартів: метод. пос. / Г.А. Назаренко. – Черкаси: ЧОПОПП, 2014. – 68 с.
 6. Сулаева Е.П. Формирование предпринимательской компетентности у студентов техникума: автореф. дис. канд. пед. наук / Е.П. Сулаева. – Шуя, 2011. – 46 с.
 7. Ткаченко М.В. Формування підприємницької компетентності фахівців ресторанного господарства: метод. рекомендації / М.В. Ткаченко. – Одеса: ТОВ «Зовнішрекламсервіс», 2015. – 59 с.
 8. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: [навч. посіб]. / М.М. Фіцула. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.
 9. Чернявський А.А. Профессиональное образование регионоведа: ресурс формирования предпринимательской компетентности / А.А. Чернявський // Ойкумена: журнал регионоведческих исследований. – 2014. – № 3. – С. 42-48.
 10. Шапран О.І. Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх економістів / О.І. Шапран // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – № 5. – С. 136-141.

Н.Н. КАЛАНДЫРЕЦ. СПЕЦКУРС КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ-АГРАРНИКОВ

Резюме. В статье представлены теоретическое обобщение и практическое решение научной проблемы формирования предпринимательской компетентности будущих экономистов аграрного профиля в процессе преподавания спецкурса «Формирование предпринимательской компетентности будущих экономистов-аграрников». Обоснована необходимость введения данного спецкурса для оптимизации процесса развития исследуемой компетентности с помощью интерактивных методов обучения, а также предложено его примерную программу.

Ключевые слова: спецкурс, предпринимательская компетентность, профессиональная подготовка, будущий экономист-аграрий, учебная программа, содержательный модуль, интерактивные методы обучения.

N.M. KALANDYRETS. SPECIAL COURSE AS A WAY OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE FORMATION OF AGRICULTURAL ECONOMISTS

The summary. This paper presents a theoretical synthesis and practical solution to a scientific problem of entrepreneurial competence formation of future economists of agricultural profile in economics teaching course "Building entrepreneurial competence of future agricultural economists."

The necessity of introducing the special course to optimize the process of development of studied competence through interactive teaching methods is proved and suggested its approximate program.

Key words: special courses, entrepreneurial competence, professional training, future agricultural economists, curriculum, contents module, interactive teaching methods.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. М.М. Козяр.

Одержано редакцією 03.04.2017 р.

УДК: 378.01

Ю.О. ГЛІНЧУК

ОСНОВНІ ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ВЧИТЕЛІВ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Резюме. У статті наведено основні законодавчо-правові засади охорони праці вчителів з посиланням на відповідні працезохоронні й освітянські документи та проаналізовано стан їх реалізації в сучасних умовах. Висвітлено типові порушення прав учителів у галузі охорони праці. Вказано на необхідність врахування даного питання у системі професійної підготовки майбутніх учителів.

Ключові слова: охорона праці, галузь освіти, права вчителів, порушення прав учителів, сучасні умови.

Одним із показників розвитку суспільства є законодавча база і саме вона регламентує права та обов'язки його суб'єктів, а правова компетенція є ознакою високорозвиненої людини. Особливої актуальності питання правової компетенції набуває у професійній підготовці та професійній діяльності тих працівників, від виконання чиїх трудових обов'язків залежить збереження життя та здоров'я інших людей. До цієї категорії працівників належать і педагоги. Однак, недостатня відповідність підготовки у ВНЗ актуальним запитам сьогодення, швидкість зміни правової бази в Україні та безперервне зростання вимог до вчителів, а, відтак, і збільшення часових затрат у трудовій діяльності, акцентування управлінськими ланками уваги на обов'язках, а не правах вчителя, «нетворчий» характер роботи із законодавчо-нормативними документами зумовлюють відсутність належних знань у вчителів правових засад охорони праці їх діяльності.

© Ю.О. Глінчук, 2017